

Datum van
inontvangstneming

:

26/04/2022

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-193/22 – 1

Zaak C-193/22

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

11 maart 2022

Verwijzende rechter:

Oberster Gerichtshof (Oostenrijk)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

25 januari 2022

Verzoekende partijen:

TR

UQ

Verwerende partij:

FTI Touristik GmbH

Het Oberster Gerichtshof (hoogste federale rechter in civiele en strafzaken, Oostenrijk) heeft in Revision [omissis] in de zaak van TR (verzoeker 1) en UQ (verzoekster 2), beide woonachtig in 3032 Eichgraben, Oostenrijk, [omissis] tegen FTI Touristik GmbH (verweerster), zetelend in 80339 München, Duitsland, [omissis] met een geldelijk belang van 5 116 EUR [omissis], op het beroep tot Revision van verzoekende partijen tegen het arrest van het Landesgericht St. Pölten (rechter in tweede aanleg, St. Pölten, Oostenrijk) in hoger beroep van 16 juni 2021, zaaknummer 21 R 81/21a-26, met welk arrest het vonnis van het Bezirksgericht Purkersdorf (rechter in eerste aanleg Purkersdorf, Oostenrijk) van 11 maart 2021, zaaknummer 6 C 361/20v-20, werd bekrachtigd, [omissis] het volgende

Besluit

genomen:

I. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt overeenkomstig artikel 267 VWEU verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vragen:

1. Moet artikel 12, lid 2, van richtlijn (EU) 2015/2302 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2015 betreffende pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen aldus worden uitgelegd,

– a) dat voor de beoordeling van de gegrondheid van de beëindiging alleen de onvermijdbare en buitengewone omstandigheden relevant zijn die zich reeds op het tijdstip van beëindiging hebben voorgedaan,

– b) dan wel aldus dat ook rekening moet worden gehouden met buitengewone omstandigheden die zich daadwerkelijk voordoen na de beëindiging, maar vóór de geplande aanvang van de reis (d.w.z. het laatst mogelijke tijdstip van beëindiging)?

Indien vraag 1 a) bevestigend wordt beantwoord:

– aa) Moet artikel 12, lid 2, van de richtlijn aldus worden uitgelegd dat de reiziger zich in het geding over de gegrondheid van zijn beëindiging ook kan beroepen op onvermijdbare en buitengewone omstandigheden die zich reeds hebben voorgedaan op het tijdstip van zijn beëindiging, maar die hem pas later bekend zijn geworden?

2. Moet artikel 12, lid 2, van de richtlijn aldus worden uitgelegd dat geen recht op kosteloze beëindiging bestaat, wanneer de omstandigheden waarop de reiziger zich beroept op het tijdstip van de boeking reeds bestonden en de reiziger deze omstandigheden kende?

II.2. [omissis][aanhouding van de zaak]

Motivering:

A. Feiten

- 1 Verzoekers, een echtpaar, hadden aanvankelijk een cruise geboekt die in Singapore zou zijn begonnen en ook landen als Indonesië en Australië zou hebben aangedaan. Deze reis werd op 14 februari 2020 door de organisator vanwege de verspreiding van het COVID-19-virus (coronavirus) in Oost-Azië afgezegd.
- 2 Maar omdat verzoeker 1 vanwege zijn vakantieplanning op vakantie wilde, hebben verzoekers op internet gezocht naar mogelijke reisbestemmingen die nog niet door het coronavirus waren getroffen. Hun was bekend dat het coronavirus zich vooral verspreidde in de regio Oost-Azië. Zij gingen na waar het virus nog niet woekerde en waar het onwaarschijnlijk was dat het zich zou verspreiden. Na deze overwegingen hebben zij op 15 februari 2020 bij verweerster een pakketreis naar Oman geboekt. De reis had moeten beginnen op 6 maart 2020 met een vlucht

van Wenen via Doha naar Muscat en moeten eindigen op 19 maart 2020 met een vlucht van Salalah via Doha naar Wenen. Gepland was een rondreis per bus langs de noord- en zuidkust van Oman.

- 3 Op 24 februari 2020 werden in Oman de eerste twee gevallen van COVID-19 bevestigd. Toen verzoekers dit op 25 februari vernamen, hebben zij nog dezelfde dag de reis schriftelijk geannuleerd om niet tijdens de geplande reis het coronavirus op te lopen. Zij hadden de informatie over de virussituatie in Oman op internet verkregen via het „Zentrum für Impfen und Reisemedizin Hamburg” (centrum voor vaccinatie en reisgeneeskunde Hamburg, Duitsland). Zij waren niet nagegaan of er een reiswaarschuwing van het Oostenrijkse ministerie van Buitenlandse Zaken voor Oman was; dat was op dat moment niet het geval. COVID-19 is door de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) op 11 maart 2020 (dus nog tijdens de geplande reis) als pandemie aangemerkt, dat wil zeggen als een infectieziekte die niet plaatselijk beperkt is maar wereldwijd voorkomt.
- 4 Verweerster heeft een deel van de betaalde reissom ingehouden en daarvoor als reden aangevoerd dat het kosteloos afzeggen van de reis voor verzoekers niet mogelijk was.

B. Standpunten van partijen en verloop van de procedure tot dusver:

- 5 **Verzoekers** vorderen op grond van § 10, lid 2, van het Pauschalreisgesetz (Oostenrijkse wet betreffende pakketreizen; hierna: „PRG”) terugbetaling van het ingehouden bedrag. Op het tijdstip van de boeking (15 februari 2020) mochten zowel zichzelf als verweerster ervan uitgaan dat Oman een veilige bestemming was. Er waren op dat moment nog geen gevallen van COVID-19 in Oman bekend. COVID-19 beperkte zich op dat moment tot de continentale massa van het Aziatische continent, waarvan het Arabische schiereiland grotendeels geïsoleerd is. De eerste gevallen van COVID-19 in Oman werden pas op 24 of 25 februari 2020 bekend, maar begin maart 2020 was het aantal besmette personen al opgelopen tot 2.300.
- 6 **Verweerster** verzet zich tegen de toepassing van § 10, lid 2, PRG, met als argument, ten eerste, dat verzoekers de reis reeds met bewuste aanvaarding van het COVID-19-risico hadden geboekt, en ten tweede, dat er ten tijde van de beëindiging onvoldoende aanwijzingen waren dat de uitvoering van de pakketreis aanzienlijke gevolgen zou ondervinden.
- 7 De **lagere rechters** hebben – uitgaande van de hierboven vermelde feiten – de vordering verworpen. Zij achtten de feitelijke gebeurtenissen na de beëindiging van de reis irrelevant en hebben zich derhalve hierover zo goed als niet uitgelaten.
- 8 Het is aan het **Oberster Gerichtshof** om te beslissen op het beroep tot Revision van verzoekers, waarmee zij toewijzing van hun vordering nastreven.

C. Relevante wettelijke bepalingen:

C.1. Artikel 12, lid 2, van richtlijn (EU) 2015/2302 (nieuwe richtlijn betreffende pakketreizen) luidt:

„Beëindiging van de pakketreisovereenkomst en recht van herroeping vóór het begin van de pakketreis

Artikel 12 (1)[...]

2. Niettegenstaande lid 1 heeft de reiziger, indien zich op de plaats van bestemming of in de onmiddellijke omgeving daarvan onvermijdbare en buitengewone omstandigheden voordoen die aanzienlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van de pakketreis, of die aanzienlijke gevolgen hebben voor het personenvervoer naar de bestemming, het recht de pakketreisovereenkomst vóór het begin van de pakketreis zonder betaling van een beëindigingsvergoeding te beëindigen. In geval van beëindiging van de pakketreisovereenkomst op grond van dit lid heeft de reiziger recht op een volledige terugbetaling van alle voor de pakketreis betaalde bedragen, maar kan hij geen aanspraak maken op een bijkomende schadevergoeding.”

C.2. § 10 PRG (BGBl I 2017/50) luidt, voor zover van toepassing:

„Beëindiging van de pakketreisovereenkomst vóór het begin van de pakketreis

§ Artikel 10 (1)[...]

2. Niettegenstaande het recht op beëindiging overeenkomstig lid 1 heeft de reiziger, indien zich op de plaats van bestemming of in de onmiddellijke omgeving daarvan onvermijdbare en buitengewone omstandigheden voordoen die aanzienlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van de pakketreis, of die aanzienlijke gevolgen hebben voor het personenvervoer naar de bestemming, het recht de pakketreisovereenkomst vóór het begin van de pakketreis zonder betaling van een beëindigingsvergoeding te beëindigen. In geval van beëindiging van de pakketreisovereenkomst op grond van dit lid heeft de reiziger recht op een volledige terugbetaling van alle voor de pakketreis betaalde bedragen, maar niet op een bijkomende schadevergoeding.”

D. Motivering van de prejudiciële verwijzing

- 9 De beslechting van het geschil hangt in beslissende mate af van de uitlegging van artikel 12, lid 2, van de richtlijn, waarop wederom de uitlegging van § 10, lid 2, PRG moet worden gebaseerd. Naar het oordeel van het Oberster Gerichtshof is er ten aanzien van voornoemde vragen geen sprake van een acte clair.
- 10 Wat betreft de vragen 1 a) en 1 b) wordt opgemerkt dat er volgens de formulering van artikel 12, lid 2, van de richtlijn sprake moet zijn van omstandigheden „die aanzienlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van de pakketreis, of die aanzienlijke gevolgen hebben voor het personenvervoer naar de bestemming”. Aangezien het hier gaat om een „beëindiging vóór het begin van de reis”, hangen

de gevolgen voor de uitvoering, noodzakelijkerwijs af van een voorspelling. Daarbij kunnen de omstandigheden op grond waarvan de klant de reisovereenkomst beëindigt, reeds op dit tijdstip tot de zekere voorspelling leiden dat zich gevolgen zullen voordoen (zoals een natuurramp op de plaats van bestemming of het uitbreken van een burgeroorlog), of slechts tot de verwachting dat zich een ontwikkeling zal voordoen die gevolgen heeft voor het voorspoedige verloop van de reis (zoals verontrustende politieke ontwikkelingen of een weeralarm).

- 11 Men zou geneigd zijn te denken dat de gegrondheid van een beëindiging altijd alleen moet worden beoordeeld aan de hand van de feitelijke situatie op het tijdstip van de kennisgeving ervan (prognose *ex ante*). Dit zou worden ondersteund door de gedachte dat de beëindiging al dan niet terecht is op het moment van de kennisgeving ervan en dat de rechter in theorie onmiddellijk na de mededeling van de beëindiging een oordeel velt over de gegrondheid ervan.
- 12 Indien de prognose uitsluitend zou worden gebaseerd op het tijdstip van de beëindiging, zou dit leiden tot een ongelijke behandeling van reizigers naargelang van het tijdstip van beëindiging en de vraag of er op dat tijdstip sprake was van omstandigheden die in voldoende mate de stelling ondersteunen dat er aanzienlijke gevolgen waren voor de uitvoering van de reis (of het personenvervoer naar de bestemming). Het feit dat de beëindiging door een reiziger die daartoe „voorbarig” (zonder het bestaan van voldoende omstandigheden) is overgegaan, hem niet het recht geeft de volledige reissom terug te vorderen, ook al hebben zich na zijn beëindiging maar vóór de aanvang van de reis omstandigheden voorgedaan die de beëindiging op dat tijdstip wel zouden hebben gerechtvaardigd, zou onbillijk kunnen lijken. Om dit te vermijden zou kunnen worden geoordeeld dat een beëindiging terecht is wanneer zich óf op het ogenblik van de kennisgeving ervan óf daarna tot de aanvang van de pakketreis omstandigheden hebben voorgedaan „die aanzienlijke gevolgen hebben voor de uitvoering van de pakketreis, of die aanzienlijke gevolgen hebben voor het personenvervoer naar de bestemming”.
- 13 Er zij op gewezen dat een vroegtijdige beëindiging door de reiziger voordelig kan zijn voor de organisator, omdat deze dan meer tijd heeft om een vervanger voor hem te vinden. Het algemene belang van de organisator bij een vroegere in plaats van een latere beëindiging blijkt ook uit het feit dat de „annuleringskosten” voor een „onterechte beëindiging” gewoonlijk hoger zijn naarmate deze later wordt medegedeeld. Dit zet reizigers onder druk om de reisovereenkomst eerder vroeger dan later te beëindigen. Maar hoe vroeger de reisovereenkomst wordt beëindigd, hoe lastiger het voor de reiziger is om te beoordelen of zich omstandigheden zullen voordoen die een voorspoedige uitvoering van de reis bemoeilijken. Wanneer het de reiziger reeds wordt toegestaan om in geval van onvermijdbare en buitengewone omstandigheden de reisovereenkomst kosteloos te beëindigen, zou anderzijds kunnen worden geoordeeld dat het redelijk zou zijn dat deze pas mag worden beëindigd, wanneer deze omstandigheden voldoende concreet zijn geworden.

- 14 Het prejudiciële karakter van de vragen 1 a) en 1 b) vloeit voort uit het feit dat in het onderhavige geval zou kunnen worden aangenomen dat er op het tijdstip van de kennisgeving van beëindiging nog geen sprake was van omstandigheden die de veronderstelling rechtvaardigden dat deze aanzienlijke gevolgen zouden hebben voor de uitvoering van de reis. Indien evenwel de bewering van verzoekers, dat het aantal besmette personen reeds begin maart en dus op de dag van de geplande aanvang van de reis tot 2.300 was gestegen, op waarheid zou berusten, en indien zou worden uitgegaan van de feitelijke situatie op dat tijdstip, zou de beëindiging gerechtvaardigd lijken.
- 15 Met betrekking tot vraag 1 aa) wordt opgemerkt dat de formulering van artikel 12, lid 2, van de richtlijn niet vereist dat de reiziger op de hoogte is van de onvermijdbare en buitengewone omstandigheden op de dag van zijn kennisgeving van beëindiging, maar dat het volgens de formulering voldoende is dat er sprake is van dergelijke omstandigheden.
- 16 Het prejudiciële karakter van vraag 1 aa) vloeit voort uit het feit dat partijen en de lagere rechters er in de procedure kennelijk van uit zijn gegaan dat enkel de actuele kennis van verzoekers op het tijdstip van hun beëindiging van belang zou zijn. Wanneer de richtlijn aldus zou moeten worden uitgelegd dat niet enkel de actuele kennis van de reiziger op het tijdstip van zijn beëindiging van belang is, maar deze ook omstandigheden kan aanvoeren die op de dag van beëindiging reeds realiteit zijn, maar hem nog niet bekend waren, zou een beoordeling mogelijk anders uitvallen.
- 17 Wat vraag 2 betreft, wordt opgemerkt dat de richtlijn alleen rept van omstandigheden die „onvermijdbaar en buitengewoon” zijn. Dat de reiziger zijn recht van beëindiging verliest wanneer hij iets heeft of had kunnen voorzien, wordt niet gezegd, althans niet in de bewoordingen van de richtlijn.
- 18 Het boeken van een reis met kennis van bepaalde omstandigheden zou echter een aanvaarding van deze door de reiziger kennelijk niet als „onvermijdbaar en buitengewoon” beschouwde omstandigheden kunnen inhouden. Volgens het algemene beginsel „pacta sunt servanda” zou dit ertoe kunnen leiden dat de reiziger het recht op beëindiging op grond van deze omstandigheden wordt ontzegd.
- 19 Het prejudiciële karakter van vraag 2 vloeit voort uit het feit dat de vordering van verzoekers zou moeten worden afgewezen, indien het feit dat zij op de hoogte waren van het bestaan van COVID-19 op het tijdstip van de boeking aan hun recht van beëindiging in de weg zou staan. Het zou echter ook denkbaar zijn om verzoekers te volgen in hun betoog dat zij het risico op COVID-19 niet hebben aanvaard, aangezien zij besloten naar een land te reizen waarvan zij (zij het ten onrechte) aannamen dat het door de – toen nieuwe – infectieziekte niet zou worden getroffen. Zo bezien zou niet COVID-19 op zich de „omstandigheid” zijn in de zin van artikel 12, lid 2, van de richtlijn; veeleer zou de mogelijkheid dat de

bestemming door deze besmettelijke ziekte zou worden getroffen als „omstandigheid” in de zin van artikel 12, lid 2, moeten worden beschouwd.

20 De vragen kunnen niet eenduidig worden beantwoord aan de hand van de rechtsbeginselen betreffende de uitlegging van het recht van de Unie die uit de eerdere rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”) kunnen worden afgeleid. Het gaat hier niet enkel om een loutere toepassing van het recht dat aan de rechterlijke instanties van de lidstaten is voorbehouden (zie ook punt 11 van de aanbevelingen van het Hof van Justitie van de Europese Unie 2016/C-439/01), maar om een kwestie van uitlegging van het recht van de Unie, waarbij het gevaar bestaat voor uiteenlopende rechtspraak in de verschillende lidstaten (arrest van het Hof van 9 september 2015, ██████████ e.a., C-160/14, EU:C:2015:565 punt 39). Het gevaar van uiteenlopende beschermingsnormen in de lidstaten kan door het Hof worden vermeden door middel van algemene rechtsbeginselen betreffende de uitlegging van het recht van de Unie.

21 [omissis][aanhouding van de zaak]

[omissis]

Wenen, 25 januari 2022

[omissis]